

Əlvida Cənab Prezident Betti Bleyer Baş Məqalə

Mənbə: Azerbaijan International jurnalı - Aİ, 11.4 (Qış 2003)
© 2003. Azerbaijan International

Prezident Heydər Aliyevdən aldığım müsahibələr içərisində mənim yaddaşında ən çox həkk olunanı 1997-ci ilin avqustundakı müsahibə oldu. Hadisə Heydər Əliyevin Nyu-York, Vaşinqton, Hyuston və Çikaqo şəhərlərinə 10 günlük səfəri zamanı Hyustondan Çikaqoya uçuşuna təsadüf etdi. Məsləhətçilər, Nazirlər Kabineti və Parlamentin müvafiq nümayəndələri, təhlükəsizlik heyətinin təxminən 30-a yaxın əməkdaşı, fotoqraflar, mətbuat və televiziya nümayəndələri və yeganə əcnəbi, mən də daxil olmaqla heyətin ümumi sayı 60 idi.

O, Azerbaijan International jurnalına müsahibə verməyə söz vermişdi. Vaxt yetişəndə məni təyyarənin Prezident üçün ayrılmış bölməsinə ötürdülər. Səyahət məsələlərində təcrübəli olduğumdan, həmişə bütün uçuş boyu təhlükəsizlik kəmərimini bağlayıram. Amma bu dəfə Prezident kəməri bağlamadığından mən də kəmərləri bağlamadım və onunla üzbəüz kresloya əyləşdim.

Tezliklə elə bil təyyarə qəsdən tufanlı havaya düşdü və silkələnməyə başladı. Müsahibəni lentə aldığımızdan (diktafona yazdığımızdan), onun diqqətini yayındırmaq istəmədim və kor-koranə əllərimlə kəmərin qollarını axtarmağa başladım. Və əlbəttə ki, bu Prezidentin diqqətini çəkdi. O sözünə fasilə verdi, gülümsədi və ona xas qəribə bir yumorla əlavə etdi: “Narahat olma, qoymaram təyyarəmizə bir şey olsun!” İkimiz də güldük. Amma mən kəməri bağladım.

Bu xüsusiyyət yalnız ona məxsus idi – yalnız Heydər Əliyev belə bir şeyi bu cürə özünəməxsus, yumoristik və məqamında söyləyə bilərdi.

Lakin mənə bu günlərdə (15 dekabr, 2003-cü il), milyonlarla azərbaycanlının Prezidentə qarşı hisslərini və rəğbətlərini bu cür kütləvi şəkildə ifadə etmələrinin kökünü onun etdiyi həmin zarafatda axtarmaq lazımdır: “Narahat olma, qoymaram təyyarəmizə bir şey olsun!” .

Görünür Azərbaycan xalqının çoxu da - nə qədər ki, Heydər Əliyev hakimiyyətdədir, xalqa zaval yoxdur – deyə düşünmüşlər. Xalq onu ağıllı, təcrübəli, hədsiz etibarlı siyasətçi kimi qəbul edirdilər. Hər şeydən öncə o, 11 saat zonasını əhatə edən sərhədsiz Sovet İttifaqının ən nüfuzlu siyasətçiləri arasında, Politbüroda barmaqla sayılan şəxslər sırasında olmuşdur.

Azərbaycanın Sovet İttifaqında ən kiçik respublikalardan biri olmasına baxmayaraq, Heydər Əliyev həmişə özünü tanıyan və kökünə bələd olan bir insan təəsərrüatı bağışlayırdı.

Hətta onun rəqibləri belə, Sovet İttifaqının dağılmasından sonrakı ilk illərdə (1993-1997) hakimiyyət uğrunda mübarizə aparan qüvvələrin və Qarabağ uğrunda gedən müharibənin xalqı parçalamasına imkan verməməsində onun xidmətini etiraf edir. Çoxları üçün müstəqilliyin ilk qarışıq illərində Əliyev əmin-amanlıq simvolu idi.

Əliyevin son dərəcə gərgin iş rejimi var idi. Heç kim onu “9-dan 6-ya qədər işləyən prezident” adlandıra bilməz. Saatın neçə olmasının onun üçün təvafötü yox idi. O, həmişə iş başında idi – həmişə Prezident idi.

Xatirimdədir, ilk müsahibəmiz 1994-cü ildə olmuşdu. Onda Əliyevin 71 yaşı var idi.

Biz onun qəbuluna düşəndə çox gec idi. Müsahibə isə gecə saat ikiyə qədər çəkdi və gec olduğunu onun nəzərinə çatdırdım. Cavab verdi ki, son 50 ildə həyatı bu cür keçir – səhər saat 10-11-də işə gəlir, yalnız axşam saat 7 ərəfəsində nahar fasiləsi götürür və yenidən gecə saat iki-üçə qədər işləyir.

Yəqin ki, mən Azərbaycan müstəqillik qazanandan sonra ondan ən çox müsahibə götürən əcnəbi jurnalistəm. Onunlar dəfələrlə görüşmüş, ən azından yeddi dəfə müsahibə almışdım. Axırını müsahibə zamanı isə o mənə dedi: “Elə fikirləşmə ki, mən hamıya belə tez-tez müsahibə verirəm”.

İlk müsahibəmizdən başlayaraq biz nadir hallarda mətbuatın daim maraqlandığı neft, iqtisadiyyat və müharibə mövzusunda söhbət edərdik. Sovet müxbirlərindən fərqli olaraq, şəxsi suallar verməyə cürət etdim. O, dil haqqında və Azərbaycan dilinin rolunun möhkəmləndirməsi yolunda atdığı addımlardan məmnuniyyətlə söhbət açdı. Eyni zamanda o 1980-ci ildə Zaman jurnalının müşahidələrinin, “Heydər Əliyev rus dilində rusların çoxundan yaxşı danışır” nəticəsi ilə fəxr edirdi.

Tarixdən, xüsusilə son illərdə özünün bir hissəsi olduğu müasir tarixdən xüsusi zövqlə danışırdı. Onun musiqiyə, incəsənətə, yaraşlıq binalara və istedadlı, ağıllı adamlara dərin rəğbəti vardı. Adamda elə fikir yaranırdı ki, o, vaxtının çoxunu ürəkdən bəyəndiyi şeyləri etməyə sərf edirdi, bürokratiyanın onu bu əməlidən çəkəndirməyə imkan verməmişdi. Protokol qaydalarından kənar bir hərəkət etmək ona yad deyildi. Onun adı jestləri belə onun qüdrətindən xəbər verirdi.

Digər müsahibəmiz 1999-cu ildə oldu. Həmin dövrdə prezidentin ürəyində yenidən cərahiyyə əməliyyatı aparılmışdı və onu əvəz edəcək heç kim olmadığından əhali narahat idi. Mən onun gələcək liderlərə xarici siyasətlə bağlı məsləhəti ilə maraqlandım.

Cavab verdi ki, onlar onun kursunu davam etdirməlidirlər. Onun sözlərinin mənasının əcnəbilər üçün aydın olmayacağını bildiyimdən və onun sözünü kəsmək istəmədiyimdən xahiş etdim ki, fikrini açıqlasın.

Qəfildən Əliyev yumruğunu stola çırpdı—onun bu hərəkəti ilə heç vaxt rastlaşmamışdım—və dedi: —Əksər ölkələrdən fərqli olaraq biz bəzi ölkələrlə dost, digərləri ilə isə düşmən ola bilmərik. Hər ölkənin öz marağını nəzərə almaq lazımdır. Azərbaycan heç bir dövlətlə düşmən olmaq istəmir. Eyni zamanda, biz hər hansı bir ölkənin siyasətinin də qurbanı ola bilmərik. Bizim öz müstəqil xəttimiz var. Hazırda biz Avropa və Amerika ilə sıx əlaqələr qururuq, öz milli dəyərlərimizi və kökümüzü yaşatmaqla, onların təcrübəsindən faydalanmağa ümid bəsləyirik. Gələcək başclar mən qoyduğum yolu davam etdirməlidirlər. Əgər etsələr, müvəffəqiyyət qazanacaqlar. Yox, edə bilməsələr, Azərbaycan çəkilməz faciə ilə üzləşəcək. Müsahibə burada başa çatmışdı.

Təbii olaraq, o da tənqiddən xali deyildi, lakin əksər hallarda, bu tənqidlər haqlı idi. Amma ümumilikdə insanlar onu “həyatın özünə sığmayan bir insan” və böyük siyasətin ustası kimi qəbul edirlər. Şübhəsiz, H. Əliyevin 1970-ci ildən 2003-cü ilə qədər bir dövrün – onun öz erasının memarı kimi yaddaşlarda həkk olunacaq.

İndi növbə gənclərinədir, onun xalqına bəxş etdiyi üstünlüklərdən bəhrələnərək yorulmadan bu yolda can qoyaraq güclü, saf, sağlam və tərəqqipərvər millət yaratsınlar.

Veb direktor: Betti Bleyer

Tərcümə etdi: Aynurə Hüseynova

Yoxladı: Aytən Əliyeva

Veb üçün hazırladı: Aydan Nəcəfova

AZERİ.org-a qoyuldu: Dekabr 2004